

UMMUL QURA HIGH SHOOOL

Arowona Bus-Stop Amuloko Akanran Road, Ibadan.
Ìdánwò Sàà Kẹta Fún Sẹkǫndírì Àgbà Ọlódún Kìn-ín-ní (3rd Term Examination)

CLASS: SSS 1

SUBJECT: Yorùbá.

DURATION: $1\frac{1}{2}$ hours.

Instructions: Answer *all* questions in **Section A** and *three* in **Section B**.

SECTION A: OBJECTIVES

Ka àyọkà isàlẹ̀ yìí, kí o sì dáhùn àwọn ibẹ̀rẹ̀ tí ó tẹ̀le.

Ọ̀sẹ̀ kẹta rẹ̀ é tí Adégòkẹ̀ tibẹ̀rẹ̀ ipolongo ibò láti di gómìnà ipílẹ̀ iréwólẹ̀. Adégòkẹ̀ kò dédédé jáwé olúborí láàrin àwọn mẹ́rin tí wọn jọ díje fún ipò náà, lábẹ̀lẹ̀ nínú ẹgbẹ̀ Ẹlẹ́sin. Ó rí towó se, bẹ̀ẹ̀ ni kò sí háwọ̀ bí I àwọn yòókù. Lódún tó kọjá ní ó rán àwọn ọmọ́binrin tí òbí wọn tálákà lọ sílú ọ̀yìnbo láti lọ kẹ́kọ̀ọ̀ lófẹ̀. Kò tí i ju osù márùn-ún lọ bá yíí tí oun nìkan gbé owó tabua kalẹ̀ láti kọ gbòngàn ilú Àràbà tí ó jẹ̀ olú ilú ireéwólẹ̀. Bẹ̀ẹ̀, Adégòkẹ̀ kii ẹ̀ ọmọ́ bíbí ilú Àràbà. Ọmọ́ abúlẹ̀ ijà yè ni iya rẹ̀ nìkan ni ó ti òlúbú lẹ̀bàá iròkò. Ìròkò kò sì fí bẹ̀ẹ̀ jìnnà sí Àrà.

Bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé Áńbàlì nìkan nu o gbàrukù tii nínú àwọn tí wọn jọ díje fún ipò yíí nínú ẹgbẹ̀. Adégòkẹ̀ kò kaaarẹ̀ ó n bá ipolongo rẹ̀ lọ láìwẹ̀yìn. Olóyè Adébùkọ́lá àti Dókítà Ọ̀gún yè tí ó díje pẹ̀lú rẹ̀ ti kúrò nínú ẹgbẹ̀ ẹlẹ́sin. Ẹgbẹ̀ oníṣu nu olóyè Adébùkọ́lá dara pò mó nígbà tí ẹgbẹ̀ olóṣupá fa Dókítà Ọ̀gún yè kalẹ̀ gégé bí asojú wọn láti díje fún ipò gómìnà.

Adégòkẹ̀ kò jẹ̀ kí agara dá oun. Ó pinnu láti gbégbá orókè nínú idíje fún ibò gómìnà náà tí yóó wáyé lóṣù kejọ odún yíí. Ẹ̀ni tí ó ní irírí lórí ọ̀rọ̀ ọ̀ṣẹ̀lú ni. Ọ̀un ni asojú agbègbè Ọ̀yè ní ù igbìmò asòfin ipínlẹ̀ nígbà ọ̀ṣẹ̀lú ẹ̀lẹ̀kíní. Ọ̀un ni baba isàlẹ̀ ẹgbẹ̀. Aládé ní ipínlẹ̀ iréwólẹ̀ nígbà oselu ẹ̀lẹ̀kẹ̀rìn tí ó n kọjá lọ yíí.

IBEERE:

1. Irú ènìyàn wo ni Adégòkẹ̀?

A. Tálákà

B. Kólékólé

C. Ará ilú Ọ̀yìnbo

D. Ẹ̀ni tí kò háwọ̀

2. Ẹgbẹ̀ ---- ni ènìyàn mẹ́rin tí díje fún ipò gómìnà lábẹ̀lẹ̀.

A. Oníṣu

B. Ẹlẹ́sin

C. Ásòfin

D. Olóṣupá

3. Ọmọ́ ilú wo ni Adégòkẹ̀ n ẹ̀?

A. Òlúbú

B. Iréwólẹ̀

C. Ijàyè

D. Àràbà

4. Èwo ni ọmọ́ ẹgbẹ̀ oníṣu?

A. Dókítà

B. Áńbàlì

C. Olóyè

D. Adégòkẹ̀

5. Níbo ni olú-ilú iréwólẹ̀?

A. Ijàyè

B. Òlúbú

C. Ìròkò

D. Àràbà

6. Ilú wo ni Adégòkẹ̀ tan sí?

A. Àràbà

B. Ijàyè àti Ìròkò

C. Òlúbú àti Ijàyè

D. Ìròkò àti Òlúbú

7. ---- kò jìnnà sí Àràbà.

A. Òlúbú

- B. Ìjàyẹ
C. Ìròkò
D. Ìlú Òyìnbó
8. ---- ni ó gbàrùkù ti Adégòkè.
A. Ègbẹ́ ọ̀sùpá
B. Áńbàlì
C. Àwọn ọ̀mọ̀bìnrin
D. Olóyè
9. Ta ni ẹgbẹ́ oló̀sùpá fà kalẹ́ láti díje

fun ipò gómìnà?

- A. Adégòkè
B. Áńbàlì
C. Ògúnýè
D. Adébùkòlá
10. ----- ni asojú ẹgbẹ́ òòyè nínú ìgbìmò

asòfin.

- A. Adégòkè
B. Áńbàlì
C. Ògúnýè
D. Adébùkòlá
11. ‘Háwọ́’ túmọ̀ sí ----.
A. la ọwọ́
B. láchun
C. rí towó ẹ
D. gbé owó kalẹ́
12. “rẹ” nínú ‘ìyá rẹ n ìkan’ tọka sí -----.
A. Áńbàlì
B. Adégòkè
C. Adébùkòlá
D. Ògúnjẹ
13. Kí ni à ń pe ọmọ tí kò bá gbẹ̀kọ̀ọ́?
A. Ọ̀pónú
B. Àblikọ́
C. Ọ̀lòsì
D. Àkọ̀ọ̀gbà
14. Kí ni à ń pe ẹni tí àyíká rẹ̀ dọtí?
A. Ọ̀bùn
B. Àlábòsì
C. Ọ̀lẹ

- D. Afínjú
15. Ewo ni ọ̀mọ̀lúàbí?
A. Olófòófó
B. Olóòótọ́
C. Alágídí
D. Aláfojúdi
16. Báwo ni a ẹ́ ń kí aboyún?

- A. A ò ní rírú ẹ̀ mọ́ o
B. Ọ̀nà a là o
C. Àsọkalẹ́ ànfaàní o
D. Ọ̀yà á yà o
17. Ta ni à ń kí ní “kade pẹ́ lórí”?
A. Ọ̀kọ̀ ìyàwó
B. Ọ̀ba
C. Ọ̀lọ̀jọ̀ ìbí
D. Ọ̀dẹ

18. Kí ló le jẹ́ kí ìwà ọ̀mọ̀ lúàbí gbilẹ́

lawujo?

- A. Lilo aṣọ àsìkò
B. Kíkọbiara sí àlejò
C. Kíkọ ọ̀mọ̀ ní ẹ̀kọ̀ ilé
D. Sísẹ̀ ìtọ̀jú ẹni
19. Èwo ni o jẹ́ mọ́ adehun sísẹ́?
A. Ìtọ̀rọ
B. Ìjọhẹn
C. Ìfojúsóde
D. Ìwádìí

20. Ọ̀jọ́ wo ni a kì í fí ìgbéyàwó sí láyẹ

àtijọ́?

- A. Ọ̀jọ́ àìkú
B. Ọ̀jọ́ ajé
C. Ọ̀jọ́ rú
D. Ọ̀jọ́ ọ̀jọ̀bọ

21. Èwo ni ìgbésẹ̀ àkọ̀kọ́ nínú ètò

ìgbéyàwó?

- A. Ìfojúsóde
B. Ìtọ̀rọ
C. Ìwádìí
D. Ìdána

22. Kí ni a fí ń wúre ọ̀pọ̀ ọ̀mọ̀ fún tọ̀kọtaya?
- Obì
 - Oyin
 - Orógbó
 - Ataare
23. Ta ni à ń wẹ ẹ̀sẹ̀ rẹ̀ kí ó tó wọ̀lé?
- Ìyá ọ̀kọ
 - Bàbá ìyàwó
 - Ìyàwó
 - Ọ̀kọ
24. Àwọn ni à ń pẹ̀ ní ẹ̀gbẹ̀ ìyàwó?
- Obìnrin ilé ọ̀kọ
 - Ọ̀rẹ̀ ìyàwó
 - Ègbón ìyàwó
 - Obìnrin ilé ìyàwó
25. Ẹ̀bí tó ń ẹ̀ ẹ̀fọ̀mọ̀fọ̀kọ̀ ni ẹ̀bí -----.
- ọ̀kọ
 - ọ̀bìnrin ilé
 - ìyàwó
 - àgbà ilé
26. Sílẹ̀bù ----- ló wà nínú “alubàtá”.
- mẹ̀ta
 - mẹ̀jọ
 - mẹ̀rin
 - mẹ̀fá
27. Èwo ló tọ̀nà nínú bí a ẹ̀ pín ọ̀rọ̀ yí, “ànikànjọ̀pọ̀n” sí sílẹ̀bù?
- à-ńì-k-à-ń-j-ọ-pọ̀n
 - à-ńì-kà-ń-j-ọ-pọ̀n
 - à-ń-ì-kà-ń-j-ọ-pọ̀n
 - à-ń-ì-kà-ń-j-ọ-p-ọ̀n
28. Kòńsòntì tó sọ̀ ẹ̀sẹ̀ bí sílẹ̀bù nínú “jálánkátó” ni -----.
- j
 - ń
 - k
 - t

29. Sílẹ̀bù mèlòó ló wà nínú “àinírètí”?
- Sílẹ̀bù -----.
- márùn-ún
 - mẹ̀je
 - mẹ̀rin
 - mẹ̀fà
30. Èwo ló tọ̀nà nínú bí a ẹ̀ pín “alàngba” sílẹ̀bù?
- al-á-ń-gbá
 - alá-ń-g-bá
 - a-lá-ń-gbá
 - a-l-á-ń-g-b-á
31. “Jẹ̀wọ̀” túmọ̀ sí ẹ̀ -----.
- ìjọ̀gbọ̀n
 - àwàdà
 - àşejù
 - aidara
- Wa itumọ̀ fún àwọn àkànlò èdè wọ̀nyí.
32. Fí ikùn lukun.
- ba ńì rojọ̀
 - şise àpérò
 - şise ìpàdé
 - kíkó ẹ̀gbẹ̀ jọ
33. Mú ọ̀nà pọ̀n.
- sá kúrò nílùú
 - pàdé ènìyàn lọ̀nà
 - dé
 - lọ
34. Ta lo ń wẹ̀ ọ̀mọ̀ tí a sẹ̀sẹ̀ bí láyẹ̀ àtíjọ̀?
- Nọ̀ọ̀sì
 - Àgbà Obìnrin
 - Baale
 - Ìyá ọ̀mọ̀
35. Kí ní à ń lò dípò àgbó lóde-òní?
- Omi
 - Òògùn òyìnbó
 - Èbẹ̀
 - Àbẹ̀rẹ̀
36. Ta ló yẹ̀ kó bá ọ̀mọ̀ wí?

- A. Bàbá
- B. Ìyá àgbà
- C. Ọrẹ
- D. Gbogbo ẹbí

37. “Ayẹyẹ iwúyè mi tó kojá” le jẹ orí-òrọ fún àròkọ -----.

- A. ajẹmọ ìsipayá
- B. àsàpéjúwe
- C. asọtàn
- D. ìsọrọhgbèsì

38. Orí ọrọ wo ló jẹmọ àròkọ àsàpéjúwe?

- A. Ọmọ beẹrẹ, oṣì beẹrẹ
- B. Ọdún eégún kam tí ó sojú mi
- C. Bí mobádi gomuna àdúgbò mi
- D. Ààfin ọba ilù mi

39. “Ìfètò sọmọ-bíbí” jẹ orí-Ọrọ fún àròkọ ----.

- A. Ajẹmọ ìsipayá
- B. Àsàpéjúwe
- C. Asọtàn
- D. ìsọrọhgbèsì

40. Kí ni ó máa n wà ní iparí lẹtà?

- A. Àdírẹ̀sì akolẹ̀tà
- B. Àdírẹ̀sì ẹni tí a kó lẹ̀tà sì
- C. Kókó lẹ̀tà
- D. Orukó ẹni tí ó kó lẹ̀tà

41. Èwo ni ọrọ tí a sẹ̀dà?

- A. Ilé
- B. Ìṣe
- C. Iṣẹ
- D. Ìwé

42. Ọrọ orúkọ àfọyemọ ni ----.

- A. ilé
- B. ogbón
- C. igi
- D. owo

43. Gbólóhùn wo lo ní ọrọ-ìṣe àsínpo?

- A. Ó lọ gbé aga wá
- B. Ó ra ịṣu ní ọjà

C. Ó mú mi ní ọbọ

D. Ó dára kí a ló

44. Èwo ni gbólóhùn alákanpò?

- A. Ó fi ịṣẹ náà dáwa lágara
- B. Ó pe akowé
- C. Ó tọ kí a bèèrè
- D. Ó tán àbí ó kù

45. Èwo ni ọrọ-orukọ nínú “mo ti ra ilé n lá”?

- A. ti
- B. ra
- C. ilé
- D. rí lá

46. Èwo ló ní àpẹrẹ àpólà atókùn?

- A. Olú wà ni oko
- B. Ó n sọrọ ẹyin
- C. Ilé ni mo bá owó
- D. Wọn jókòó jẹjẹ wọn

Túmọ àwọn gbólóhùn wònyí sí èdè Yorùbá.

47. The road may be slippery.

- A. Ọ̀nà náà máa ń yọ
- B. Ọ̀nà náà ń yọ
- C. Ọ̀nà náà lè máa yọ
- D. Ọ̀nà náà a ti máa yọ

48. Forgiveness comes after repentance.

- A. Ìdáríjì níí saájú ìrinúpiwà
- B. Ìdáríjì níí tẹlẹ ìrinúpiwà
- C. Ìdáríjì níí saájú ìjẹwọ̀èsẹ
- D. Ìdáríjì níí tẹlẹ ìjẹwọ̀èsẹ

49. New year brings pleasure.

- A. Ọdún tuntun a jẹ ọdún ìgbádún
- B. Ọdún tuntun mu ìgbádún wá
- C. Ọdún máa ń mú ìdùnnú wá
- D. Ọdún tuntun tì mú ìdùnnú wá

50. An idle mind is the devil's

workshoro.

- A. Ọkàn tó bá yọlẹ ni èsú ń wásẹ fún
- B. Ọwọ tó bá dilẹ ni èsú n wásẹ fún
- C. Ọwọ tó bá dalẹ ni èsú n wásẹ fún

D. Qwó tó bá yòlèni èsù n wásé fún

SECTION B: THEORY

Instructions: Dáhùn ibèèrè *márùn-ún* lápapò: méta ní ipín B, méjì ní ipín D. **DURATION:** $1\frac{1}{2}$ hours.

ÌPÍN B (Àròkọ)

20 marks

1. Kọ àròkọ tí kò dín ní **300** lórí òkan nínú àwọn orí-òrò wònyí:
 - (a) Ojọ tí àwọn adigunjalè ẹ̀ ọ̀sẹ̀ ní àdùgbò mì.
 - (b) Ayẹyẹ ọ̀sílẹ̀ kan tí wón ẹ̀ ní àdùgbòwa.
 - (c) Kọ lẹ̀tà sí ọ̀rẹ̀ rẹ̀ tí ó wà ní ipínlẹ̀ miiran, ẹ̀làyé fun-un nípa ètò ọ̀sẹ̀jọba ipínlẹ̀ rẹ̀
- Ètò iró: Dáhùn ibèèrè kan nínú-in (20 marks)
2. (a) Batanu ihun sílẹ̀bù méléò ló wà nínú èdè Yorùbá?
 - (b) Dárúkọ wón, kí o sì kọ àpẹẹrẹ *márùn-ún* fún ọ̀kọ̀ọ̀kan wón.
3. (a) Sọ iwúlò *méta* tí ọ̀we ní
 - (b) Pari ọ̀we wònyí:
 - (i) Ọ̀nà lójín
 - (ii) Ogun ọ̀mọ̀de
 - (iii) Ẹ̀ni tó ya ẹ̀gbẹ̀fa tí kò sa-án
 - (iv) Àdàbà ń pògèdè
 - (v) Olófòófó kò gba ẹ̀gbàá
 - (c) Kí ni itumọ̀ àwọn àkànlò èdè wònyí?
 - (i) Júbà ehoró
 - (ii) Jẹ orí ahun
 - (iii) Tọ̀wọ̀ àlẹ̀ bosùn
 - (iv) Akara tu sẹ̀po
 - (v) Jẹ ẹ̀gún mọ̀ iyán

GIRAMA: Dáhùn ibèèrè kan nínú-in

(20 marks)

4. Fa àwọn orí àwẹ̀-gbólóhùn ati awẹ̀ gbólóhùn afàrahe tí ó wà nínú àwọn gbólóhùn wònyí yọ;

- a) Bí mo bá lówó, n ó gbádùn ayé yíi.
 - b) Ọ̀kọ̀ tí Olú sẹ̀sẹ̀ rà yíi rẹ̀wà gan-an.
 - c) Ilé ẹ̀gbàlódé tí mo kọ̀ dára
 - d) Olùkọ̀ àgbà na ọ̀mọ̀ tí ó pẹ̀ẹ̀ dé
 - e) Kí a le lówó lówó la fí ń sìsẹ̀ ẹ̀sẹ̀lẹ̀lẹ̀gùn.
5. (a) Dárúkọ irúfẹ̀ àpólá tí a fàlẹ̀ sí nídíí nínúgbólóhùn wònyí:
- i. Ọ̀jọ tètè sùn.
 - ii. Àwọn ọ̀mọ̀ yíi fẹ̀ràn ara wón.
 - iii. Mo gbá Olú ní etí.
 - iv. Àwọn arúgbó kù fẹ̀ jẹ eran dindín.

v. **Omo oníṣu òkè ojà** ti dé.

(b) Pín àwọn ọrọ wọnyí sí mọfíimù. Àpẹẹrẹ: Ojúbò --- Ojú + ì + bọ

- i. Irungbọn
- ii. Ìdánwò
- iii. Ayaba
- iv. Òńkòwé
- v. Ìgbàlayé

ÌPÍN D:- Lítírésò ati àṣà

LÍTÍRÉSỌ: Mọ̀rẹ̀mì Àjàsọ̀rò by Débò Awé

Dáhùn gbógbò ibéèrè nínù-in (20 marks)

6. Salaye ohun tó fàá tí Moremi fí sọ ipède yíi “Láìjébẹ̀ẹ̀, wàlálà ni fáwọn àgbà tó jẹ ẹ̀ṣẹ̀bì ọ̀rọ̀ yíi o”.

ÀṢÀ

7. (a) Ko mārùn-ún nínú àfíwé ìgbéyàwó abínìbì àtí tòde òní.

(b) Kọ ewu mārùn-ún tó wà nínú ìwà àìlẹ̀ kóra ẹnì ní ìjánu